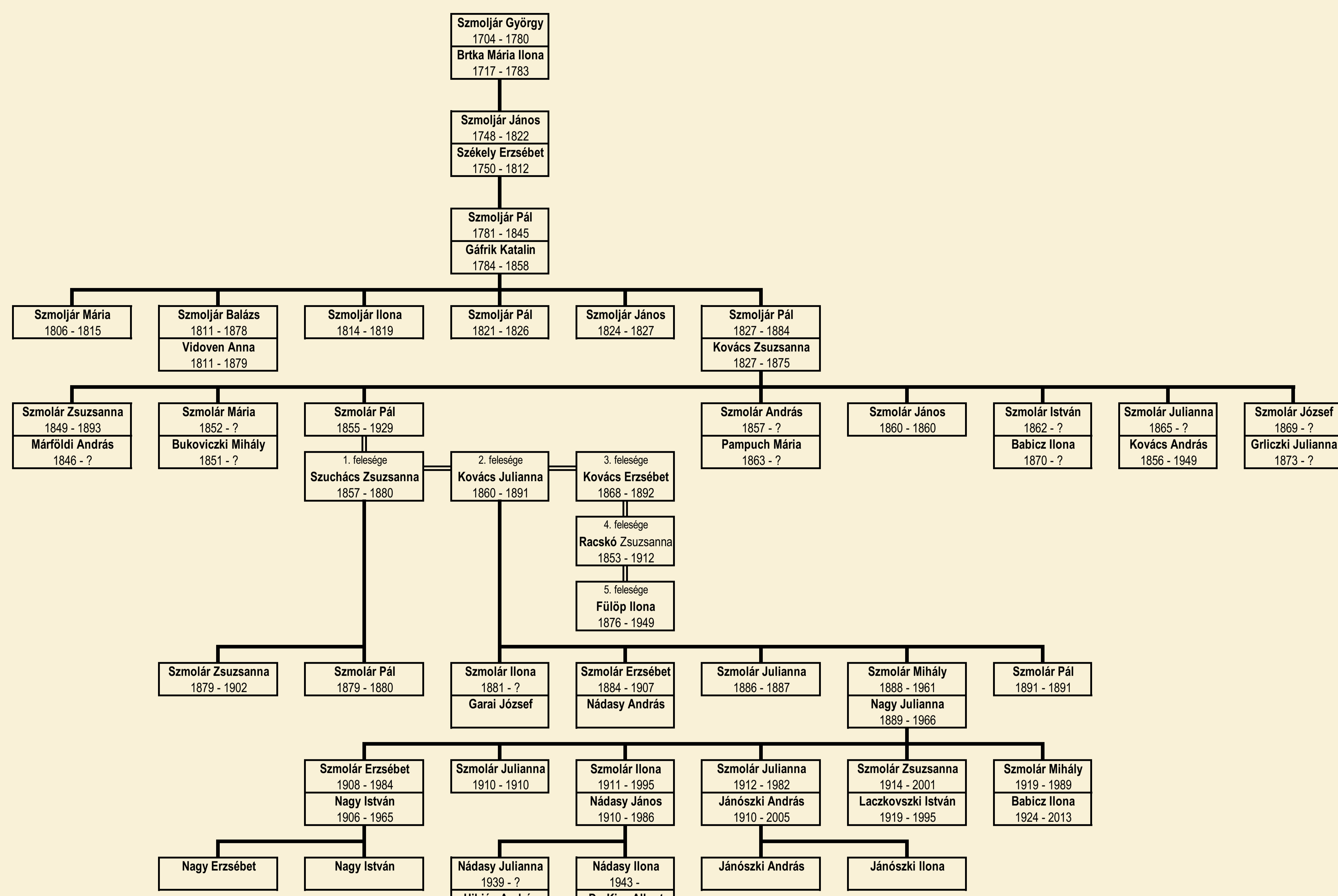
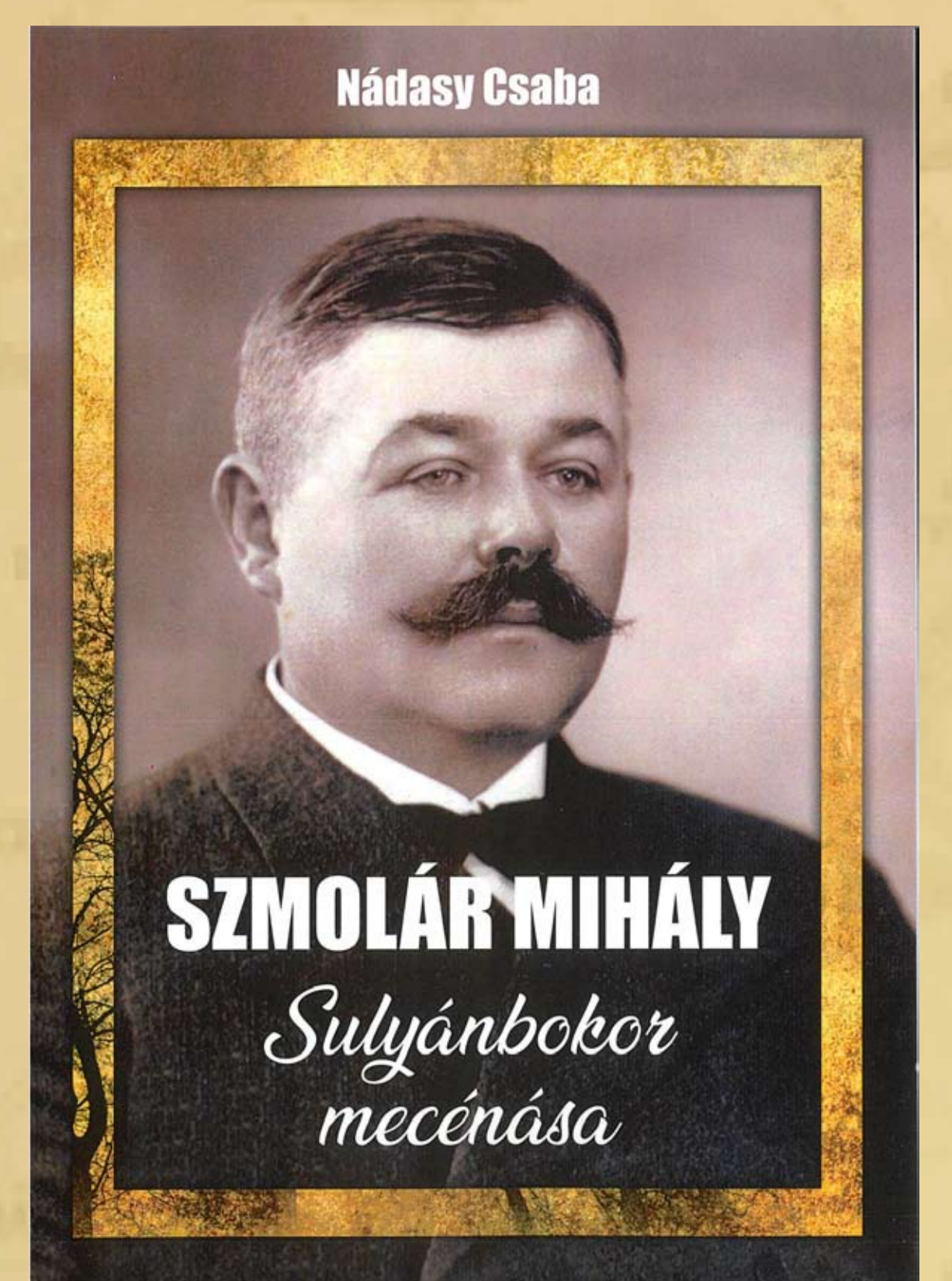

A Szmolár család története

Szmolár Mihály Sulyánbokor mecénása

Könyvem megírását szorgalmazta az a felismerés, hogy a ma élő tirpákok sem ismerik jól őseik történetét, életmódját, kultúráját. Legtöbbször felületes frázisokkal rendelkeznek, sőt itt-ott letagadják tirpák származásukat. Másik, gyakori tapasztalatom, ha elhagyjuk Nyíregyháza határát a tirpák szót szitokként használják – műveletlen, buta, bunkó stb. Sajnos, még a televízióban is ilyen értelemben alkalmazta több nagyon művelt, szakmájában kiváló tudós is. No, ezt már nem tűrhet(tem)!

Így határoztam el, hogy megírom Szmolár Mihály életrajzát, általa bemutatom a tirpátság életmódját, gazdálkodását, igényeit. Egy módos gazda – 100 kat. hold – életét ismertetem, egy bokor, Sulyánbokor történetét 1900-1950 között. Hasonló életmód jellemezte a bokrok lakóit (2011-ben 58 bokortanyát tartottak nyilván a népszámlálás idején.) A számuk és elnevezésük az idők folyamán változtak. Én, a bokor elnevezést használom, a bokortanya elnevezés a félreértések végett jobb. Nem nyíregyházi számára a bokor szó mást jelent! Szmolár Mihály életével párhuzamosan végigkísérhetjük hazánk történelmi eseményeit, gazdasági fejlődését. Munkámat nagyban elősegítette, hogy unokája Nádasy Ilona (dr. Kiss Albertné) gazdag képanyagot és dokumentumokat bocsátott rendelkezésemre. A Nyírvidék című helyi újság bő tájékoztatást adott a mindennapi nyíregyházi eseményekről, ünnepekről. Ma már megdöbbentő lehet, hogy 1930-ban Sulyánbokorban 176 lakos (több, mint fele gyermek és idős) ki tudott állítani a színpadra három szólamű férfi énekkart, női néptánc és színjátszó csoportot. Meg kell jegyezni a mai ember számára, hogy a kulturális próbák a nagyon nehéz fizikai munkák után történtek. (A nyári munkák idején csak az esti nótázásra volt lehetőség, spontán „összeverődés”). Ebben kiemelkedő szerepe volt a tanítóknak! Az evangélikus egyház nagy körültekintéssel választotta ki a legjobbakat. A nemzeti és egyházi ünnepeket nagy gondval készítették elő minden bokorban, ahol iskola működött. Az evangélikus lelkészek és tanítók állandó kapcsolatban voltak egymással. A tánccsoporthoz, színjátszóhoz látogatták egymás előadásait, pezsgő kulturális élet folyt. Szép példája ennek az összefogásnak az 1938. május 22-én megtartott Tranoscius-ünnepély Sulyánbokorban. Szmolár Mihály tanyáján több mint 1000 (!) ember vett részt. (Tranoscius – tóth nyelvű énekeskönyv), amelyen részt vett dr. Domján Elek püspök is.

A fényképek tanúsítják, hogy a szereplők elegáns ruhákban, gyakran népviseletben jelentek meg. A lányok ruháit saját maguk varrták, díszítették.

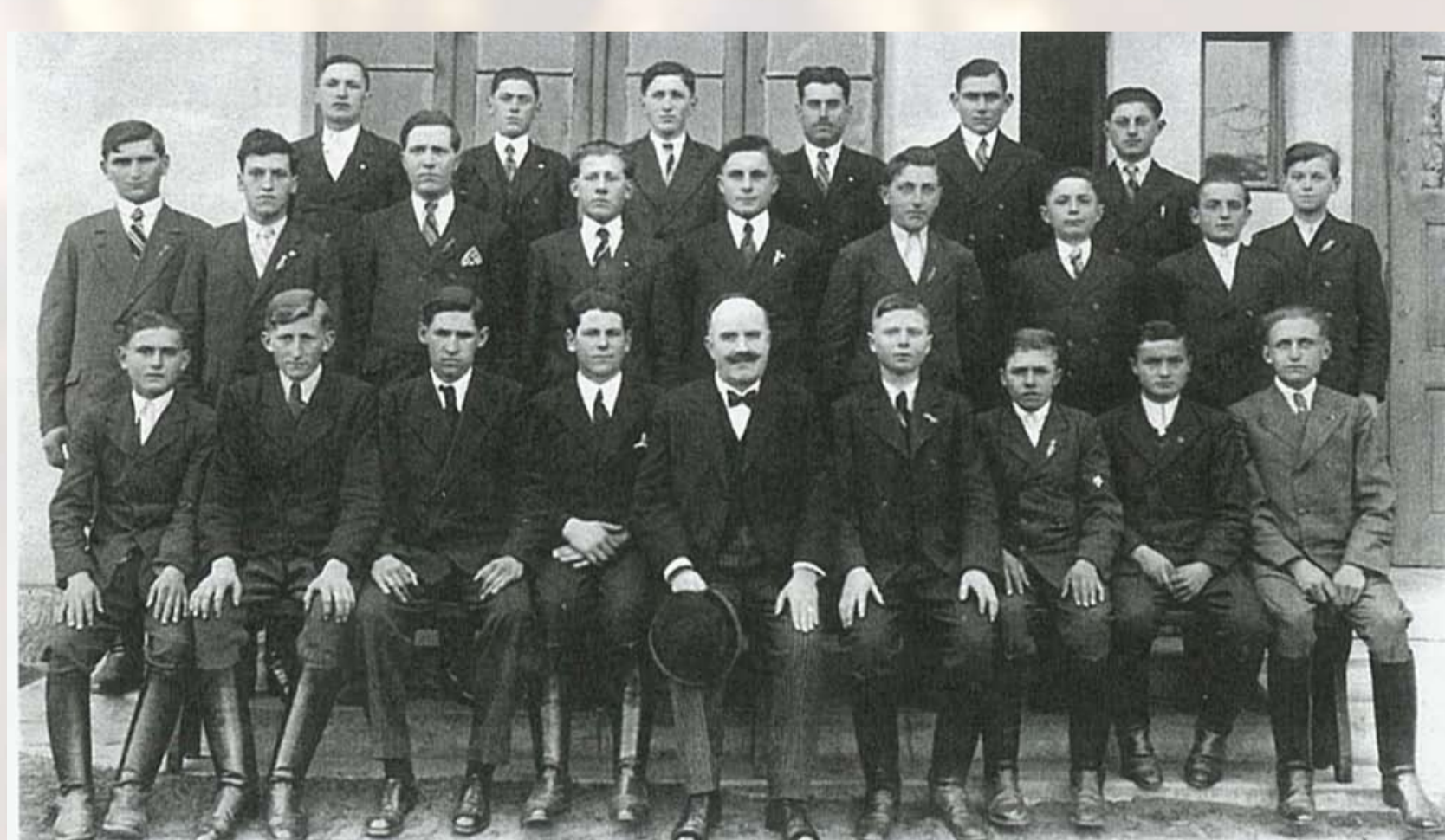
1753-ban gr. Károlyi Ferenc a gyéren lakott Nyíregyházára Békés vármegyéből 300 családot telepített, akik itt házakat építettek, majd későbbben úgynevezett szállásokra ideiglenes lakásokat hoztak létre. Ez az egyedi településforma vonzotta a földrajz- és néprajz kutatókat (dr. Kádár László, Ortutay Gyula, Erdei Ferenc). A bokrok gyakran az odatelepülő legjelentősebb családok nevét vették fel. Érdekesség! A tirpák családoknak volt a városban is házuk és a bokrokban is. Az 55-60 éves gazdák a városba költöztek. (megöregedtek) a fiatalok a bokrokban maradtak. Gyakori volt, hogy az iskolába induló gyerkőcöket a nagyszülők városi portájukon nevelték, a szülők a szardai és szombati piaci napokon bejöttek a városba, eladták terményeiket meglátogatták gyermekeiket, hozták a tojást, húst, szalonát, lisztet, stb. Ezt láthatjuk Szmolár Pál és felesége, Fülöp Ilona fényképén a három unokával. Az unokák nevelését a bölcs és tapasztalt nagyszülők irányították - kiemelném a vallásos nevelést - addig nem volt reggeli, ameddig nem volt imádkozás és éneklés.

Az egyedülálló településforma (bokor) mellett nagy vonzerőt jelentett a tirpákok lótenyésztése. Mivel Nyíregyházán jelentős huszárkaptanya volt, sok lóra volt szükség. A lovak jelentős részét a gazdák nevelték nagy gondval, hiszen, ha 5 évig rendszerben tartották az állatokat, azok tulajdonukba kerültek. Óriási lehetőség! Ha szükség volt a lóra - háború, hadgyakorlat - be kellett adni. Az állományt rendszeresen ellenőrizték az állatorvosok. Híres lett a tirpák lótenyésztés, bizonyítéka, hogy 1924. február 24.-én Albrecht királyi főherceg, 1935. május 24.-én József Ferenc főherceg látogatott el Szmolár Mihály birtokára, mindkét főherceg Európa hírvénnyel rendelkezett.

Szmolár Mihály vendégszeretetének köszönhető, hogy 1932. szeptember 3.-án vendégül láthatta gr. Klebelsberg Kuno (1875-1932) vallás- és közoktatásügyi minisztert, autogramja látható Szmolár Mihály vendégkönyvében. A miniszter 1930-ig 5000 népoktatási objektumot tervezett és mind elkészült! Mindez a trianoni békeparancs után!

Almaszüret

Sulyánbokori férfikar
Ülő sor jobbról a 4. ifj. Szmolár Mihály

Nem szabad kihagyni a mezőgazdaságot sem! A szocialista tanítás szerint hazánkban 1945 előtt elmaradt feudális gazdálkodás volt jellemző. Hogyan gazdálkodtak a tirpák gazdák? Nyírvidék újság 1942. március 7. »53 ezüstkalászos gazda tett bizonyosságot haladni vágyásáról«. Westsik Vilmos gazdasági tanácsos több nyelven beszélt, külföldi – főként német és dán – szaklapokat olvasott, a legmodernebb mezőgazdasági technológiát oktatta a fiatal tirpákoknak.

Sulyánbokori dalosok és táncosok
Első sor jobbról a 3. Szmolár Ilona, az 5. Szmolár Zsuzsanna

A család keresztelők
Középen Szmolár Mihály és felesége

Első évben növénytermesztés, második évben állattenyésztés, harmadik évben közigazgatás, gazdasági ismeretek. A modern mezőgazdasági ismereteket a fiatalok átadták az idősebbeknek, akik azt szívesen fogadták, vetésforgók ismerete, az új szőlőfajták termelése, stb. Irányítása, tanítása éreztette hatását a termőföldeken. Jelentős szerepe volt a tanítóknak is a szőlőművelésben, borászatban hasznos tanácsokkal látták el a gazdákat. Új peremezítőgépeket mutattak be, új metszési módokkal ismertették meg a 50-80 fős tanulni vágyó gazdákat.

Remélem, sikerült hozzájárulnom, hogy a végtelenül szorgalmas és becsületes tirpátság életét kultúráját ismertessem. Örömmel mondhatjuk el, hogy szeretett városunk, Nyíregyháza valóban HITRE és HOMOKRA épült.

Készítette: Nádasy Csaba
nyugalmozott gimnáziumi történelemtanár